

na številko v oklepaju-ki se nahaja poleg vsakega naslova, prilepljena spodaj ali na ovitku. Ako (239) je številka tedaj vam s prihodnjo številko našega lista poteče naročnina. Prosimo, ponovite jo takoj.

Entered as second-class matter, Dec. 8, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 2146 Blue Island Ave.

"Delavci vseh dežel, združite se!"

Stev. (No.) 238.

Chicago, Ill., 2. aprila (April) 1912.

Leto (Vol.) VII.

Naprej za žensko volilno pravico!

Prihodnji torek, 9. aprila, se vrže v Chicago, kakor tudi po celi državi Illinois, primarne (nominacijske) volitve. Razne stranke bodo tem potom nominirale svoje kandidante za gubernorja, kongresne poslance itd. kateri pridejo v volitev prihodnjega jesa. V Chicago bodo pa te volitve posebne važnosti. Prvič v tej državi bodo volili ta dan obenem tudi glasovali o ženski volilni pravici. Okrajni sodnik Owens je namreč dovolil, da sme na glasovnice vprašanje: ali se naj dovoli ženskam volilna pravica? O tem vprašanju bodo glasovali volilci celega Cook County, t. j. v Chicago in nekaterih najbližjih mestih v okolici. Socialisti se doslej nismo dosti zanimali za primarne volitve. To pa zato, ker mi nominiramo naše kandidante že poprej potom referendum ali splošnega glasovanja v stranki. Na dan primarnih volitev pa oddamo le gotovo število glasov kolikor zahteva zakon, da smejo naši kandidati končno na glasovnico.

A zdaj je drugače. Prihodnji torek moramo narediti izjemo in vsa volilna sila naše stranke v Chicago mora na volišče in glasovati za žensko volilno pravico!

Naše stališče glede ženske volilne pravice je jasno. Jedna izmed prvih točk političnih zahtev našega programa se glasi: **Zahtevamo volilno pravico za ženske kakor za moške.**

To zahtevamo socialisti že dvajset let, odkar eksistira naše gibanje v Zedinjenih državah — to zahtevajo socialisti po vsem svetu. V šestih državah naše republike že imajo žene pravico voliti: v Wyomingu, Coloradu, Washingtonu, Oregonu, Utahu in v Californiji. V Kansasu imajo ženske volilno pravico le pri municipalnih volitvah. Zakaj bi tudi v Illinoisu ne imele tega prava? Zakaj ne po celi republiki? Ravno zadnje dni je došla vest, da je nova kitajska republika dovolila Kitajkam jednako volilno pravico.

Žena je človek kakor moški, poravnati se mora istim zakonom kakor moški in plačevati mora davke — če je posestnica — kakor moški. Zakaj bi pa tudi ne imela istih političnih pravic kot moški? Zakaj bi ne imela glasu pri sklepanju zakonov, ki so za njo ravno tako veljavni kakor za moškega? Ako je žena dobra za v tvornico, pisarno in delavnico sploh, kamor jo kapitalist potiska kot konkurenčno sredstvo proti moškim delavcem, zakaj bi ne bila dobra tudi za v zakonodajo? Kako plitev, piškav in bedast je protiargument tistih, ki pravijo, da žena naj bo doma, da njeno mesto je v kuhinji, ne pa v politiki. Zakaj pa ne rečejo, da žena ne sodi v fabriko, temveč le v kuhinjo? Ravno zato, ker jo kapitalizem potiska ven v tvornice — in industrijsko bojilnice — in morišče! — **ravno zato potrebuje volilno pravico**, da pomore s pomočjo glasovnice urediti socialni sistem tako, da bo potem res doma, ne pa v fabriki priklenjena na mašino, kamor po svojem fizičnem ustroju nikakor ne spada! Kapitalisti že vedo, zakaj ženam kratijo volilno pravico, kjer le morejo.

Zato sodrugi, kateri imate dravljsko pravico, 9. aprila od prvega do zadnjega na volišče in glasujte za socialistični primarni list in obenem glasujte "Yes" pri vprašanju: Ali smejo ženske voliti? Obenem gorko apeliramo na vse slovenske delavce - volilce v Chicago, da naj volijo za žensko volilno pravico.

Naprej za žensko volilno pravico!

Tudi v Portland, Oregon, je 14.000 delavcev brez dela. Kmalu bodo socialisti zmagali. Naprej!

VEDNO NOVE ŽRTVE.

Dan na dan padajo delavci kot žrtve samopašnega ameriškega kapitalizma. Ni še pozabljena ena katastrofa z njenimi groznimi posledicami, že se pojavi nova, še groznejša.

Zadnji teden smo poročali o grozni rudniški katastrofi v Oklahomi, kjer je 85 rudarjev izgubilo svoje življenje.

Nekako ob istem času je došla vest, da je eksplozija parnega kotla v St. Antonio, Texas, kjer ima Southern Pacific Železnica svoje delavnice, zahtevala 31 žrtev — delavcev stavkokazov, katerih se poslužuje ta kompanija v boju proti štrajkoječim delavcem.

V torek 26. marca pa je došla grozna vest o zopetni rudniški nesreči v Jed premogovniku, blizu Blue Field, W. Va. Eksplozija, ki se je tu pripetila, je zahtevala 83 delavskih življenj, od kojih so v večini Orgri in Slovani. V teku dveh tednov so tri katastrofe zahtevale nad 200 delavcev. In — ali se kdo gane in briga da bi nadalje enako usodopolne katastrofe preretili? Nihče! Za to nima nihče časa! Vsi tisti, ki so v to poklicani in imajo potrebno oblast, se ne brigajo!

Sicer se začne pri vsaki enaki nesreči slovesne vladne preiskave z največjim hrupom, a uspehi so vselej taki, da so vsi drugi prej krivi kakor pa oni, ki so nesrečo res zakrivali.

In ako delavce zahteva izboljšanje škandaloznih razmer v svojo večjo varnost, ako hoče doseči to, kar so drugi, kojih dolžnost je pravzaprav bila, zanemarili; tedaj pošljejo nanj tolpe podivjanih konstablerjev, bajonete in krole.

NOV FIASKO ZA ZVEZINO VLADO.

Tisoče in stotisoče dolarjev je izdala vlada Združenih Držav za uničenje mesnega trusta. Proces, ki se je začel pred devetimi leti z veliko vladno reklamo, se je končal pred par dnevi s popolno zmago trusta.

Pred zvezinim sodiščem v Chicagu, kjer se je odigrala zadnja komedija tega slavnega in toliko obetajočega procesa, se je porota izrekla z 11 proti 1 glasu, da člani trusta niso ničesar zakrivali, kar bi bilo v nasprotju z Shermanovim protitrustnim zakonom, in sodnik Carpenter je vse obtožence oprostil.

Radovedni smo, kaj poreče na to Wm. J. Bryan, glavni patron demokratične stranke; še bolj pa smo radovedni, kaj poreče široko-ustni in velikozobi Roosevelt, zaščitnik republikanske stranke, na to razsodbo. Oba politična viteza sta imela na svojih ščitih napis: "Smrt trustom" ter s tem vodila milione delavstva za nos. Tudi Taft je dobil iz izidom tega procesa salamensko gorko zausnico, ker ne bo nikdar pozabil, Ameriški narod pa bo povedal svoje mnenje na dan predsedniških volitev.

15000 MIZARJEV NA STAVKI.

Chicago, Ill., 30. marca. — Okrog 15.000 mizarjev bo zastrajkalo v ponedeljek, ako njih podjetniki ne privolijo 5c zvišanja na uro. Do sedaj so dobivali 60c.

Nazanila za stavko so bila že razposlana na člane unij in danes so mizarji opravljali samo še najnujnejša dela.

Podjetniki so pripravljene zvišati plačo za dva centa in pol na uro, a to ponudbo so unije potom splošnega glasovanja odklonile z veliko večino. Ker se pogajanja med nasprotnima strankama še niso pretgala, imajo nekateri upanje, da se bodo podjetniki udali.

Podjetniki v Lake county-u so privolili zahtevam in podpisali kontrakt pred par dnevi. Vsled tega okrog 5000 mizarjev ne bo prizadetih v tem štrajku.

Nad pol miliona premogarjev ustavilo delo.

670.000 premogarjev v Z. Dr. je ustavilo delo s 1. aprilom, ker so vsa doseđanja pogajanja med zastopniki unijških premogarjev in rudniških podjetnikov ostala brez zadostnega uspeha. Ker pogajanja še niso končana in ker je upati, da se doseže sporazumljenost med strankama, unije stavke niso proglasile, ampak so samo ustavile delo za nekaj časa.

Za 471.000 premogarjev v ozemlju mehkega premoga so premogovni podjetniki pripravljene dovoliti nekoliko zvišanja in sicer 5c pri toni "lumb" premoga in 3c pri toni premoga druge vrste ter 5.26% zvišanja plače pri dnevnem delu. Te ponudbe bodo poslale premogovjem v splošno glasovanje. Ako bodo te ponudbe sprejete, kar voditelji unij upajo, se bodo premogovni v te vrste premogoviščih vrnili na delu v kratkem času.

Pogajanja za 168.000 premogarjev v ozemlju trdega premoga se bodo nadaljevala 10. aprila v Philadelphiji. Upati je, da bodo premogovni baroni v toliko privolili, da se bodo izognili štrajku. Premogovni baroni trdega premoga sicer trdijo, da bodo prisiljeni zvišati ceno premoga za 70c pri toni, ako privolijo v zahteve svojih premogarjev. Predsednik United Mine Workers organizacije zavrača to trditve kot pretirano in pravi, da bi se morale rudarjem plače zvišati najmanj za 20%, sicer tako zvišanje ni opravičeno.

ZAKON O MINIMALNI PLAČI RUDARJEV.

London, 30. marca. — Predlog, ki ga je pred kratkem vložila v parlamentu glede minimalne plače rudarjev, je postal zakon, ko je ministerski predsednik Asquith v parlamentu naznanil, da je kralj podpisal zakon. Asquith upa končati štrajk s tem zakonom v kratkem času.

Situacija štrajka je ostala še vedno neodločena. Sedaj glasujejo zato, ali naj se da minimalna plača v odločitev tozadevnim okrajnim odborom ter se štrajk konča, ali naj se štrajk nadaljuje. Ker je pomanjkanje živeža zaradi štrajka splošno, merodajni faktorji pričakujejo, da bodo rudarji glasovali za konec štrajka.

Vsled odaljenosti posameznih krajev uspeh glasovanja ne bo znan pred prihodnjim četrtkom. V pozitivnem slučaju, se bodo premogovni vrnili na delo v teku enega tedna.

VZORNA SOLIDARNOST RUDARJEV.

Butte, Mont., 29. marca. — Rudarji tukajšnjih bakrenih rudnikov so z navdušenjem soglasno sklenili, da bodo podpirali 400 socialistov, katere je Anaconda Standard Copper družba pred kratkem oslovila. V tozadevni resoluciji se zahteva, da kompanija zopet vposli odslovljene rudarje, sicer bodo vsi rudarji zastavkali.

Kompanija je namreč hotela uničiti socialistično organizacijo s tem, da je odslovila njene člane, katerim ne bi preostajalo drugega nego izseliti se, ako bi za vedno izgubili delo na Butte-u. Na ta način se je isti kompaniji posrečilo razpustiti soc. organizacijo v Anacondi, Mont., pred nekaj leti.

Ko je bil pred letom izvoljen socialistični župan Lewis J. Duncan, ki ni hotel postati slepo orožje kapitalističnih guljufov, je A. S. Copper družba poskušala na vse načine, da bi se iznebila ne ljubljenih socialistov. Ker na noben drug način ni šlo, se je začela posluživati najpodlejšega sredstva ter odslovljati socialistične delavce. Do sedaj je bilo odslovljenih nad 400 rudarjev, število se najbrže v kratkem pomnoži. —

300 socialistov odslovljenih.

Danville, Ill., 28. marca. — Da uniči socialistično organizacijo ter tako prepreči zmago socialističnih kandidatov pri prihodnjih občinskih volitvah, je uprava tukajšnjih delavnic Chicago & Eastern Illinois železnice oslovila tristo delavcev, ki so vsi socialisti.

Kompanija je začela odslovljati delavce v soboto z raznimi izgovori, a ker odslovljanja ni bilo konec, se je kmalu dognal pravi vzrok. Dejstvo, da je bilo odslovljenih 85% vseh delavcev jasno kaže kolik strah imajo kapitalisti pred napredujočim socializmom med strokovnimi unijami.

Ker je to odslovljanje na deblot prišlo tako nenadoma, voditelji unij še niso mogli določiti, kako stališče bodo zavzeli. Sedaj poskušajo z lepa doseči, da bi družba sprejela vse delavce nazaj. —

Ker sta tajnik in predsednik tukajšnjega delavskega koncilja oboje kandidata na socialističnem tiketu in imata na svoji strani vse organizirane delavce in sta poleg tega tudi zelo priljubljena med vsemi, sta sigurna svoje zmage. Kapitalistična gonja proti socializmu bo imela ravno nasprotni uspeh, namreč, da bodo šli delavci še z večjim naidušenjem v boj.

KAKO RUSKA VLADA ZATIRE SOCIALIZEM.

Brutalna in krivična stla, katere se ruska vlada poslužuje v zatiranju socializma in preganjanju njegovih privržencev, presega že vse meje. Najbolj ji je pa na poti, seveda, socialistično časopisje. Vsak najmanjši povod zadostuje, da vlada zapleni izdajo časopisa, njegove urednike pa vrže v ječo, češ, da so zažalili vlado in njegovo krvi željno "veličanstvo".

Pred kratkem je bil končan na Rusko-Poljskem proces proti socialistom. Ob tej priliki je bilo 25 oseb obsojenih na težko delo od 2—8 let, 23 jih je pa bilo obsojenih na pregnanstvo v Sibirijo. Samo dva sta bila oproščena. Vsi so člani poljske socialistične stranke.

Veliko morajo pretrpeti finski socialisti, ki so ruski vladi trn v peti in bi jih najraje utopila v zlici vode. Šikane in terorizem je ne dnevnem redu.

SOCIALISTIČNA STRANKA V TURČIJI.

Carigrad. — Turške socialistične organizacije, v katerih so v prvi vrsti zastopane delavske organizacije in dve amenski stranki, Dašnjakutium in Handzak so se zedinile na skupnem programu, ki zahteva nujni reform na vseh kulturnih poljih. V celoti je njihov program enak soc. strankam drugih držav. Dostavljene so le nekatere zahteve, ki se nanašajo specielno samo na turške razmere.

V BLAGOHOTNO UPOŠTEVANJE.

Ker je prišlo na odbor Jugosl. del. tisk. družbe več pritožeb zaradi nekaterih netočnih odgovorov od strani upravištva, isti odbor tem potom prosi potrpljenja ter želi, da čitatelji upoštevajo, da gnotne razmere pri "Proletarcu" še niso tako ugodne, da bi mogla družba nastaviti stalnega upravnika, ki bi posvečal ves čas temu poslu. Razume se, da od sedanjega upravnika s malenkostno tedensko plačo \$1 ne more nihče zahtevati, da bi posvečal ves svoj čas upravi.

Na vas, čitatelji, je ležeče, kdaj bo družba v stanu nastaviti upravnika, ki bo točno opravljal vse posle. Pridržite "Proletarcu" novih naročnikov, zbirajte tiskovni fond, preskrbite listu dobrih oglasov, da se dohodki povečajo in odbor vam garantira največjo točnost. Zatorej na delo takoj! Odbor J. D. T. Dr.

NOVE SOCIALISTIČNE ZMAGE.

Rugby, North Dakota. — Pri tukajšnjih občinskih volitvah je bil izvoljen socialistični kandidat S. E. Daler za župana. Izvoljena sta bila tudi socialistična aldermana izmed šestih. Pred tremi meseci še ni bilo nikake socialistične podružnice v tem kraju. Član socialističnega predavateljskega liceja W. F. Ries je na svojem potovanju obiskal tudi ta kraj. Takoj po njegovem govoru se je ustanovila podružnica, ki danes šteje nad 100 članov.

Copenhagen, Dansko. — Socialisti so si priborili 21 mandatov v občinskem svetu pri zadnjih mestnih volitvah v tem mestu. Konservativne stranke so dobile 16 mandatov, radikaleci 4 in klerikaleci 1.

Skupno število socialističnih glasov znaša 50.473, kar je skoraj polovica vseh volitev. Socialistična stranka, ki je imela že prej moč v mestnem svetu prihaja poživljena na novo delo.

Hopkinton, Iowa, 26. marca. Pri današnjih volitvah je bil izvoljen socialist D. C. Ohler za mayorja.

Ker se "Proletarec" tiska že v ponedeljek in ker nikakor ne moremo počakati zida številnih volitev, ki se vršijo 2. aprila in ki bodo socialistom prinesle mnogo zmag, prosimo uredništvo čitatelje, da potpre do prihodnjega tedna, ko bo priobčeno natančno poročilo.

SOCIALISTI NA DELU.

Berlin. — Socialistični poslanci v nemškem državnem zboru so vložili predlog, ki zahteva, da vlada prevzame v svojo oskrbo vso industrijo petroleja, likerjev in vžigalic. Ker nekateri klerikalni in konservativni poslanci upajo, da se bodo na ta način zmanjšali visoki davki, bodo glasovali za ta predlog. Seveda se dobijo v obeh teh strankah ljudje, ki temu predlogu nasprotujejo največ zaradi tega, ker so ga stavili socialisti, češ, da si bodo socialisti pridobili ugled. Če bi tozadeven zakon koristil narodu, za to se ti zastopniki "po božji volji" ne brigajo.

DEMOKRATJE V LOUISIANI SE BOJE SOCIALIZMA.

Winnfield, La. — Demokrate tega county-a so imeli tu svojo konvencijo. Ker je socializem v tem kraju zelo razširjen in hitro napreduje, si demokrate niso mogli kaj, da bi ne napovedali boja socializmu kot največjemu "nasprotniku" vere, družinskega življenja, domovine, privatne lastnine in drugih resničnih in neresničnih stvari.

Od demokratov pač drugega ni pričakovati!

KDO JE PRVI?

Schenectady, N. Y. — Ker je dal oddelek za čiščenje cest prej počistiti ceste v onih delih mesta, kjer stanujejo delavci, kakor pa one, kjer stanujejo kapitalisti, tukajšnje kapitalistično časopisje napada soc. mestno upravo, češ, da zanemarija ceste i. t. d. Socialisti se ne brigajo za take krivične napade. Kapitalisti pač ne morejo prenesti sramote, da so oni, katerim so bile vse mestne uprave po pasje pokorne, zapostavljene za delavce! Časi se pač spreminjajo!

Nov slovenski list.

V Chicagu, Ill., je začel izhajati nov list z imenom: Naš Gospodar. Naslov sam pove smer lista. Dejstvo je, da smo am. Slovenci potrebovali gospodarski list. V koliko bo ta list kas svoji nalogi, bo pokazala prihodnost. List izhaja enkrat na mesec na 32 straneh in stane 1 dol. na leto. Izdaja ga Naš Gospodar Pub. Co., 2616 S. Lawndale Ave.

Kako daleč gre trma kapitalistov.

Illinois Central je na robu bankerota zaradi štrajka svojih tvorniških delavcev. Štrajk že traja nad pol leta. Posledice, ki jih pušča za seboj zo zlasti za železniško družbo samo usodopolne. Vseh njenih delavcev na štrajku je okrog 20—30.000, ki moško ustrajajo v svojem boju za opravičene zahteve in so pripravljeni tudi še naprej vstrajati kljub vsem nečim.

Ako Illinois Central družba ne dobi v kratkem času znatne pomoči od drugih železniških družeb, bo prisiljena v kratkem napovedati konkurz. Kakor se zatrjuje, je ta družba dobila že 15 milijonov dolarjev podpore od drugih družeb z namenom, da pokaže, da lahko kljubuje vsem štrajkom. Kompanija je pač mislila, da se bodo štrajkarji podali v par tednih in da bo potem ona triumfirala nad njima, a se je pošteno uzerala. Samo za mesec januarij znaša izguba te železnice \$700.000; kajti kompanija more izvršiti samo 30% vsega prometa.

Kako zagrizeni sovražniki delavstva so kapitalisti se vidi iz tega da raje zgube milione in milione kakor pa da bi delavcem prizahnili borih par centov

SOCIALISTIČNI ČASOPIS PRVI POROČAL O ODKRITJU JUŽNEGA TEČAJA.

Christianija, Norveško. — Prvi časopis na svetu, ki je poročal o Amundsenovem odkritju južnega tečaja, je bil tukajšnji soc. dnevnik: "Social Demokraten". Eden izmed spremljevalcev je namreč socialist.

Neki Londonski časopis je ponudil Amundsen-u \$8000, ako mu pošlje prvi telegram o odkritju; a ponudba ni bila sprejeta.

ZMAGA SOCIALISTOV V JUŽNI AFRIKI.

Tunis, J. A. — Pri volitvah za posvetovalno konferenco so bili izvoljeni trije socialisti; dva v Marseault in eden v Ferryville.

Naznanilo.

Čitateljem in prijateljem Proletarca po vzhodnih državah naznanjamo, da jih v kratkem obišče sodrug in nas zastopnik

FRANK PODBOJ, ki je pooblaščen pobirati naročnino, sprejemati oglase, prodajati knjige i. t. d. Rojakom ga kar najtopleje priporočamo. Najprvo obišče naselbine v Pennsylvaniji. Uprava "Proletarca".

NAROČNIKE KNJIG

prosimo potrpljenja, ker knjige še niso došle iz starega kraja. Pisali smo ponovno ponje in upamo, da jih dobimo v najkrajšem možnem času. Vsa naročila bodo takoj izvršena! Toliko v pojasnilo! Upravništvo.

VSEM TAJNIKOM IN ČLANOM JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE NAZNANJE!

Vse tajnike klubov Jugoslovanske socialist. zveze, kakor vse posameznike, ki imajo opravka z glavnim tajnikom Zveze se obveščam, da se je urad Zveze preselil iz 1830 So. Centre Ave., na 111 N. Market St., kjer se nahajajo novi prostori skupne stranke. — Vsled tega naj se v bodoče (od 1. aprila naprej) vse Zvezi spadajoča pisma in pošiljkatve pošiljajo na tale naslov:

SOUTH SLAVIC SECTION, Socialist Party, 111 N. Market St. Chicago, Ill. Vpoštevajte to, da ne bo nepotrebnih reklamacij. Fr. Petrič, tajnik Zveze.

PROLETARCI

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

Lastnik in urednik: Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicago, Ill.

Narocnine: Za Ameriko \$1.50 za celo leto, 75c za pol leta. Za Evropo \$2 za celo leto, \$1 za pol leta.

Opomba: Pri spremembi naslova se poleg novega nanašajo tudi STARI naslovi.

PROLETARIAN

Owned and published EVERY TUESDAY by South Slavic Workmen's Publishing Company Chicago, Illinois.

Glasilo Slovenske organizacije Jugosl. socialistične Zveze v Ameriki.

Subscription Rates: United States and Canada, \$1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries \$2 a year, \$1 for half year.

NASLOV (ADDRESS): "PROLETARCI" 1146 Blue Island Ave. Chicago, Ill.

Delavci, vsi v organizacije.

Napočil je čas, v katerem se delavstvo po vsem civiliziranem svetu probuja iz spanja in brezbriznosti ter začne boj za svoje pravice proti sedanemu kapitalističnemu sistemu.

Kapitalizem je danes dospel do vladajoče premoči nad revnim protelarjatom, kterega brezobzirno in neusmiljeno izkorišča. V tem svojem roparskem izkoriščevanju ne pozna nobene meje in ne usmiljenja; delavec mu je prepuščen na milost in nemilost.

V mogočnih trustih združeni imajo kapitalisti v popolni oblasti našo usodo. Oni odločujejo, kaj bomo jedli, kje bomo stanovali, kako se bomo oblečeli; a še dalje gre njih oblast; njih samogoltnost in nenasitnost tira naše žene in otroke v tovarne k težkemu in nevarnemu delu in to zato, ker njih mož oziroma oče, ne zaslužijo zadosti, da bi dostojno preživel svojo obitelj.

Dokler je tvoja roka krepka, da mora izdelati določno množino produkta, dokler si zdrav in čvrst, dokler niso delodajalčevi magazini polni, si kapitalistom dobrodošel; a ko so tvoje moči izčrpane, ko si onemogel, ko si napolnil delodajalcevo skladišča, tedaj te ne poznajo več, vržejo te na cesto ne meneč se za tvojo bedo in lakoto.

Te vnebovpijoče krivice so dovedle speče delavstvo tako daleč, da je isto začelo neizprosno boj proti svojim izkoriščevalcem. Armada zavednega delavstva narašča bliskoma, njegov glas je vsak dan močnejši in danes, lahko rečemo, se razlega že po vsem sve-

tudi mi ameriški Jugoslovani ga nismo preslišali. Odzivši se temu bojnemu kriku bednega proletarjata združili so se Jugoslovani ter ustanovili Jugoslov. Socialistično Zvezo z namenom, izobraziti naše rodne brate, pokazati jim pravo pot, ki jih bo dovedla do lepšega življenja, ter jih obenem privedi v bojne vrste zavednega delavstva drugih narodov in na ta način pospešiti prihod lepših, svobodnejših dni.

Rojaki delavci! V združenju vseh delavcev je naša rešitev. Vztrajajte se, podajte nam roko in pridružite se v naše bojne vrste, kajti le v složnem boju je sijajna zmaga. V vrste socialdemokratične vojne! Rojaki, to bodi naša parola za prihodnost. Ne mislite, da zadostuje, ako ste z besedo socialisti; ljudje te vrste igrajo žalostne figure, ki socializmu več škodijo kot pa koristijo; uspeh je mogoč le potom resnega, pozitivnega in zvestega dela.

Tako delo pa potrebuje dobre politične organizacije, kakeršno ima socialdemokracija ali specialno za nas Slovence: **Slovenski socialistični klub**; ki se posebno trudijo zato, da bi socialistične ideje našle pot v vsako slovensko hišo, da bi se številno zavednega delavstva podvojilo, potrojilo in še več, tudi med Slovenci, da bi jim pokazali pot, ki vodi do osvobodjenja na gospodarskem in političnem polju.

Rojaki, ključem vam še enkrat, proč s predsodki, proč z brezbriznostjo, proč z osebnimi prepri in sovraštvom, a na dan z zavednostjo na dan s solidarnostjo in bratstvom, na dan z resnim in pozitivnim delom.

PISMO IZ MILWAUKEE.

(26. marca 1912.)

V naši naselbini se je pričela zadnje tedne živahna agitacija za razširjenje "Proletarca". En del naselbine so agitatorji od sedaj obsili z največjim uspehom. Prepričani smo, da ne bo v nekaj tednih slovenske hiše brez našega lista. Manjka nam še okrog 20 naročnikov in potem smo prekosili v številu naročnikov vse naselbine, tudi Cleveland, čeravno nas je samo okrog 300 Slovencev tu. Zavedamo se, da je razširjenje socialistične ideje odvisno v prvi vrsti od časopisov, zato smo zastavili do sedaj vse moči v ta namen.

Z razširjanjem lista pa raste obenem tudi potreba, da najdejo naši naročniki vsaki teden kaj zanimivega iz Milwaukee. Zadnje tedne je prišlo na našo skupino, štev. 37. J. S. Z. mnogo vprašanj, zakaj se od nas tako redko poroča v listu. Vedoč, da bo s tem za-

nimanje za list rastle, sem se odločil, da bom pisal za vsako številko nekaj vrstic pod naslovom: "Pismo iz Milwaukee". Par so drugov mi je obljubilo, da bodo za ta poročila prispevali kratke stvari, da bodo tem interesantnejša.

V Milwaukee stojamo sedaj v sredini volilne borbe. Boj je ljut, a interesanten; in kar je največ, nad vse pomenljiv za socialiste, ker si sedaj v prvi stoji nasproti delavci in kapitalisti in nič drugega. Sedaj se ne govori več o principih demokratov in republikancev, ampak edinole o interesih bogatinov in delavcev. Da bi mogli delavce še naprej izkoristiti in mestno blagajno ropati, so se združili v skupno stranko; seveda samo za časa volitev. Moč socialistične stranke je oba stari stranki zdrobila; da bi si pa iste pridobile nazaj staro politično moč, sta se združili v "Nonpartisan party"; a sedaj imamo tu mešanico: nestrankarske demokrate in nestrankarske republikance. Čudna godlja, kaj? In to je, kar smo v Milwaukee želeli. Da smo to dosegli, je že lepa zmaga, kajti delavci so spoznali, da so med tema kapitalističnimi strankama eni in isti brate, če se gre za boj proti delavcem. Pri nas se je že nehalo: Demokrati ali republikanci "made good", in čas ni več daleč, da bo to po celi Ameriki.

Slovenci gremo v ta boj, ali bolje rečeno, stojimo dobro organizirani. Človeka presine veselje, ko opazi, kako nenadoma so se naši rojaki prebudili. Povsod se sliši govoric edino o socializmu. Opažati je vsak dan nove rojake, ki so še pred kratkem bili nezavedni, a so danes navdušeni za našo stvar. Seveda imamo tudi nekaj čudnih in nezadnjihških patronov, ki se še vedno prav dobro počutijo med črnim zidovjem, kjer stoji v gostem prahu po 12 ur na dan. Mogoče ni več dolgo do tega, da bodo tudi ti spoznali, da je življenje čudovito lepo, a da ga še oni niso nikdar živili. Mogoče, da jim spomladansko solnce pregreje možgane, ko bo začelo metati svoje žarke skozi okna, v sibirskim katorgam podobne prostore, da bodo potem spoznali, da so sužnji.

Pri mojem delu imam priložnost opazovati trpljenje naših rojakov. Vidim jih blede, upadle; kako nemo opravljajo svoj posel; sključeni so, bolelni. Poznam moč, ki so bili v stari domovini kot hrast močni, a tu so upognjeni, slabi. Kapitalizem jim je uničil zdravje in v večini tudi duševno moč. Tudi žene in dekleta je vkleinil roparski kapitalizem v te verige; toda koliko jih je, da se zavedajo? Zadovoljne so z denar-

jem, ki ga zaslužijo. A da pri tem propadajo, tega ne uvidevajo. Za denar so dala svojo rdeča, zdrava lica, svojo mladost kapitalizmu. Kapitalizem združen s kugo našega naroda — klerikalizem jih je pregnal iz domovine. Kapitalizem v Ameriki pa vnučuje vse: moške in ženske. Klerikalizem mu je zvest pomočnik pri tem delu; drži jih v temi, da ne spregledajo, in ne spoznajo svoje moči. V strem kraju ubijajo črne hijene naš narod in ga potem duševno ubitega podijo iz naše domovine, da je v tujini po pasje ponižen in da tiho prenaša jarem kapitalizma. Da se pa tudi tu ne prebudi, pošiljajo za njim razne propalce iz svoje srede. Tu mu potem vise na vratu, da izprejšajo iz njega ono, kar je kapitalizmu ostalo.

Tu v Milwaukee imamo v tem največjo zapreko. Ako človek agitira od hiše do hiše, sprevidi kmalu strašne posledice klerikalne vzgoje. Rojaki, ki pridejo iz starega kraja, si predstavljajo Ameriko kot deželo polno dobrot. Prvi dan v tovarni pa jih že prepriča nasprotno, posebno nevede delavce. Ti kmalu sprevidijo, da so zašli iz ene mizerije v drugo. Ta zavest jih dela tope. Tisto malo konfuzne vere, ki so je prinesli s seboj, zgubi kmalu. On vidi svoje tovaršice, kako se udajajo pijachi in sliši kako preklinjajo vse na okrog sebe in kmalu postane njim enak. Ne vidi nobene rešilne poti več. In to ga poživini. Ako pride do njega agitator in mu začne pripovedovati o socializmu, o nemerni moči združenega delavstva pod zastavo bratstva, svobode in enakosti, gleda ga topo; vse se mu zdi neumno, prazno, ker ne umeje. Vso energijo in samozavest so mu uničili v mladosti oni, ki vedno vpijejo o ljubem narodu. Dostikrat se posreči, da se začne tudi taki še zavedati, ko mu socializem pokaže novo pot v življenju, ko mu na novo zasije upanje na rešitev, kakor zasije solnce v spomladanski dan. Taki postanejo potem vselej neumorni agitatorji.

Pri mojem agitacijskim delu sem imel priložnost marsikaj videti, kar bo pomagalo, da se bodo naše misli in ideje razširjale skozi ta "pisma" in da nas bodo začeli rojaki razumevati bolj kakor so nas do sedaj. V prihodnjem pismu poročal bom podrobneje o izidu volitev.

F. N.

ZASTOPNIKI "PROLETARCA"

- Za La Salle, Ill.: John Rogelj, 1216 3rd Street.
- Za Springfield, Ill.: Frank Bregar,
- Za Superior, Wyo.: Lukas Grosser, Box 341.

Poročila iz naselbin.

N. S. Pittsburgh, Pa.
(Za poživljeno delo). — Na poziv jugosl. socialističnega kluba, štev. 3. v N. S. Pittsburghu za ustanovitev tajniškega sveta jugosl. socialist. klubov v Pennsylvaniji in E. Ohio so se sestali dne 10. marca t. l. tajniki sledečih klubov v N. S. Pittsburgh, Pa.: štev. 12. iz E. Pittsburgha, štev. 16. iz Clairtona, štev. 18. iz E. Youngstowna, O., štev. 51. iz Monessa, štev. 57. iz So. S. Pittsburgha in štev. 3. kot sklicatelj nameravanega sveta.

Na tem sestanku se je osnoval tajniški svet jugosl. socialističnih klubov za Pennsylvanijo in E. Ohio, z namenom, da se tajniki in klubi bolje spoznajo med seboj in da uspešneje delajo za jugoslovansko socialistično gibanje sploh. — Poleg tega sveta, ki se bo v bodoče shajal periodično, se je storil tudi sklep, da priredijo štev. 12, 16, 51, 57 in 3 skupni piknik. Izabran je bil v ta namen tudi odbor, da najde primiren prostor, ki naj bi bil oddaljen od vseh navedenih klubov tako, da bi bila vožnja na vse strani sem in tje 50 c od osebe. O tem določi podrobneje še članstvo samo. — Kluba na So. Side in North Side sta za zaključila, da bo čisti dobiček piknika šel za podporo našega časopisja.

Konečno naj omenim samo še nekaj. Mnenja sem namreč, da ni prav od klubov, ako mislijo glede te akcije drugače kakor klub štev. 3. — namreč, da se je osnoval tajniški svet le zgolj potrebe za bolji stik med klubi in tajniki. Meni se zdi, da eni klubi ne mislijo tako, ker se niso odzvali. — Ali pa res niso vstali zapopasti, da je nekaj tacega v korist naše gibanja? — Ali bi tako zblizanje res ne koristilo klubom v So. Sharon in Youngstown? Klub v E. Youngstown ostane z nami tako dolgo, dokler se tamkaj ne osnuje istotak tajniški svet. — J. Mokrovič.

E. Palestine, 6. marca

Kdor le količkaj čita dopise iz različnih delavskih listov, lahko razvidi, kolik napredek se že kaže pri delavskem sloju, zlasti zadnje čase se prav pridno prebujajo delavci na političnem polju. Tudi naši rojaki dobro napredujejo v delavski stranki, t. j. socialistični; vendar želeli bi bilo boljšega napredka, ker si moramo vendar predstavljati, da je ni bilo stranke do zdaj za nas delavce, dokler se niso začeli gibati socialisti. Sedaj že zasedajo razne urade itd. Priliko imamo razvideti, kaj vse oni zahtevajo za vbojega tlačenega delavca; potegujejo se za njegove koristi. Upajmo tudi, da bo-

de zmaga naša. Že samo eden kongresnik v poslanski zbornici jim dela toliko preglavice in stori toliko v prid delavstva! Kaj, ko bi jih imeli sto, 200, polovico, bi za delavstvo takoj nastopili drugi boljši časi.

Res je začetek težak, a začetek je sedaj za nami! Glavno je, da sedaj vstrajamo ter gremo naprej po začrtani poti in konečna odločilna zmaga ni več daleč. Ako upeštevamo, da je več kot tri četrtine ameriškega prebivalstva delavskega stanu, nam je perspektiva takoj jasna. Treba je samo te delavske mase privedi do zavednosti in jih poučiti in naša socialistična armada bo nezmagljiva. Torej samo ena četrtina prebivalstva ni delavska, in spravi delo naših žaljavih rok, lenuhar in uživa. To bo pa le toliko časa še trpelo, dokler bodo delavci nezavedni in brezbrizni, potem bodo pa šli ti lenuharski požeruhi v "pension".

Kakor pa vsa znamenja kažejo, ni več daleč ta čas; kajti delavska zavest neprestano hitro raste in vrste zavednega delavstva se množe dan za dnem!

Tudi slovenski delavci dobro napredujemo ter se pridružujemo drugim zavednim tovaršikom. Agitatorično delo je po nekaterih naših naselbinah precej težavno, posebno zato, ker imajo naši rojaki zelo čudne in neresnične pojme o socializmu. Nekateri se boje, da bi jim socializem vero vzel, drugi se boje, da jim bo socializem premoženje pobral itd. Istina pa je, da socializem nič ne enega ne drugega. Socialisti puste vsakomur njegovo vero, pa naj bo taka ali taka. Dokaz zato je, da je do štih duhovnikov socialistov, ki vedo do kje segajo meje vere in socializma.

Tudi premoženja posameznih oseb ne marajo socialisti. Čemu jim ta tu bo. Mi hočemo samo sredstva, katera so potrebna za naše delo, pridne roke imamo sami in si bomo zato tudi lahko prislužili kolikor bomo rabili za naše življenje.

Po mnenju nekaterih ljudi imamo mi unijski delavci grešker nadlegujemo kapitaliste za višjo plačo 5—10%. No, pa za take "zaplonkane" ljudi ni vredno, da bi se človek razburjal. Upajmo, da bo kmalu tudi v najbolj zakrknena sra posijalo solnce spoznanja ter jih pripeljalo na pot napredka, v organizacije in v boj proti našim nasprotnikom.

Tudi pri nas imamo politični klub, ki precej dobro napreduje, a želeli bi bilo še večje sloge med nami, še večje vneme za to za vsakga delavca prekristno stvar! Sloga jači, nesloga tlači!

S soe. pozdravom. — Za klub štev. 38. J. S. Z.

Delavsko gibanje v Združenih Državah in drugod.

(Po Morris Hilquit-u)

Delavsko gibanje po vsem svetu je v celoti enotno v svojem strmljenju in orožju. Kakor je to gibanje samo na sebi rodila zgodovinska potreba, tako je bilo orožje skovano v njegovih neizogibnih bojih. Toda kljub tej splošni enotnosti, se to gibanje v posameznih državah po svojem značaju in pojavljanju kolikor toliko razločuje od istega v drugi državi, a v nobenem slučaju ni razlika tako velika, kakor je med delavskim gibanjem Združenih Držav in istim drugega sveta.

V Evropskem delavskem gibanju eksistirajo gotovi važni pojavi, katerih manjka našem tukajšnjemu gibanju.

Najpomembnejši izmed teh pojavov je **skupnost** gibanja. Evropski delavci namreč uvidevajo, da so gospodarski in politični boji delavskega razreda samo dve različni obliki, dve fazi, enega in istega gibanja; oni dalje uvidevajo — in to je glavno —, da je razlika med tema dvema oblikama bolj namišljena kot pa resnična.

Kadarkoli hočejo delavci skrajšati delovni čas, ali izboljšati svoje tvorniške razmere s pomočjo strokovne organizacije, bodisi že potom strajka ali pa potom prostovoljnega sporazumljenja, se poslužujejo gospodarskega gibanja; kadar pa hočejo enake stvari doseči potom postavadajnih ukrepov, tedaj pa stopijo na politično polje. Razlika med tema dvema fazama delavskega gibanja obstoji bolj v obliki kot pa v bistvu. Gospodarski (ekonomski) boji delavstva so navadno omejeni na eno podjetje ali industrijo, dočim se politični boji raztezajo na cel razred, ali pa kak njegov važen del. Toda oba,

gospodarski in politični boj služita istemu namenu — izboljšanju usode terpečega delavstva; vodi ju eden in isti ljudski razred — delavstvo, pobijata eno in isto nasprotujočo silo: velike interese delodajalskega razreda. Oba sta enako važna za delavsko stvar.

Evropsko delavstvo je že zdavnaj spoznalo to dejstvo, in zato se je organiziralo politično, kakor tudi industrialno. V nekaterih državah, kakor v Belgiji in Angleškem, eksistira samo ena organizacija, Delavska stranka, ki zastopa delavce politično in gospodarsko; drugod pa imajo delavci ločeno organizacijo za ekonomsko fazo svojih bojev, to so Delavske unije in za politično, to je Socialistično stranko. V tem zadnjem slučaju se socializem odkrito pripoznava kot panoga delavskega gibanja, ki je enako važna ko industrialne organizacije. Med obema vlada najlepša harmonija in najtesnejše sodelovanje. Nasprotstva med gospodarskimi in političnimi delavskimi organizacijami, nasprotstva med strokovno unijskim gibanjem in med socialističnim gibanjem, kakeršno eksistira včasih v Z. Dr., takega nasprotstva si v Evropi delavci ne morejo misliti.

Drugi značilni pojav v evropskem delavskem gibanju je **razredna zavest**. S tem pa nikakor ne mislimo sovraštvo enega razreda do drugega. Ta razredna zavest Evropskega delavstva nikakor ne sloni na predsodkih domišljije, da so vsi delavci dobri in vsi kapitalisti slabi, temveč sloni na spoznavanju natančne fakta, da so gospodarski in ravno tako politični interesi (koristi) delavstva različni od istih njihovih delodajalcev. Oni vedo, da je kapitalist kot tak po potrebi zainteresiran v svo-

jem dobičku in da prihaja ta dobiček v prvi vrsti in glavno od tega, ker delavci niso zadostno plačani za njih delo. Oni se zavedajo, da vsa izboljšanja, ki so jih in ki jih bodo dosegli, niso prostovoljno darilo kapitalističnega razreda, ampak rezultat delavskih bojev, hudih, vstrajnih, dobro organiziranih in pravilno vodenih bojev. Evropski delavci so dosti bolj samozavestni kot pa so njih ameriški tovaršiči. Oni so se otresli upliva in podrejenosti vladajočih razredov; oni so postali čuvarji svojega lastnega blagostanja. Oni svojim delodajalcem ravno tako malo zaupajo svojo politiko, kakor malo jim zaupajo svoje gospodarske boje. Oni so docela prepričani, da svojih političnih zahtev ne smejo zaupati ne demokratski, ne republikanski stranki iz istih vzrokov, kakor ne smejo zaupati boljših plač in krajšega delovnega časa raznim zvezam fabrikantov, ki vedno gledajo na to, da delavca čim bolj izkoristijo.

Tretji karakteristični znak Evropskega delavskega gibanja je **duh mednarodne solidarnosti**. Evropsko delavstvo uvideva, da je moderna industrija prekoračila meje narodov in da so delavci ravno tako razširjeni po celem svetu, kakor so kapitalistične organizacije razširjene. Organizirano delavstvo vseh Evropskih dežel tvori pravzaprav samo eno velikaško gibanje; shaja se periodično v osrednjih delavskih kongresih, se ravna po skupnem programu in zvesto podpira ena drugo v njih bojih. Amerikansko delavstvo pa je skoraj osamljeno, izolirano.

In končno, Evropsko delavsko gibanje se odlikuje nad ameriškim po svojem **idealizmu**. Večina Amerikan-

skega delavstva ne vidi v svojih strokovnih unijah nič drugega kot sredstvo za pridobitev skromnih in takojšnjih materialnih ugodnosti; a žalibog ni zadostno vzgajeno za višji in plemenitejši vpogled v delavsko gibanje. Nasprotno pa Evropsko delavstvo spoznava, da je delavsko gibanje, ona sila, ki goni in vzdržuje ves svet. Isto delavstvo vidi v tem gibanju velesilo, ki ne bo samo izboljšavala usode trpečega delavca dannadan, ampak, ki je tudi določena, da bo napravila konec vsemu izkoriščevanju ljudi od strani soljudij; ki bo odpravila revščino, nesrečo, prostitucijo in vsa druga družabna zla, ki danes kvarijo in sramotijo človeško kulturo. Ta zavest daje Evropskemu delavstvu vedno novega poguma in navdušenja za delavsko stvar in boje ter ga s tem dela nepremagljivega.

V teku časa zadnje generacije (rod = 33 let) je delavstvo v Evropi doseglo sijajne in trajne zmage na vseh poljih svojih strmljenj; dočim dva miliona in pol organiziranih američanskih delavcev še vedno trka na vrata sovražnega si kongresa in postavadajnih zastopstev posameznih držav leto za letom, proseč kruha, a dobi vedno le kramenje! Njihovi Evropski tovaršiči pa imajo močna zastopstva po parlamentih in občinskih svetih v vsaki deželi, moče svojega razreda in gibanja, ki neomajeno glasujejo za zahteve delavcev ter tako vlado prisilijo, da ustreže željam delavstva. Evropske vlade so bile prisiljene pripoznati in sprejeti obveznost napram najbolj koristnemu razredu svojih državljanov. V Združenih Državah pa so bolni, pohabljeni in onemogli delavci, žrtve industrijske-

ga obrata, prepuščeni beračenju in stradanju brez vsakega usmiljenja in pomoči. Negotovost življenja, skrb in strah pred jutrajšnjim dnem visi nad njegovimi glavami kakor črn in preteč oblak. V dostih državah v Evropi dobivajo bolni in časno poškodovani delavci redno plačo od vlade dokler ne ozdravijo; stari delavci dobivajo penzije in uživajo priznanje za svoje delo v korist skupnosti v preteklosti, in v slučaju poškodbe ali smrti v času zaposlenosti, dobiva on oziroma njegova žena in otroci določeno odškodnino, ki jim omogočuje življenje brez beračenja. V Evropi se sprejemajo delavske reforme ena za drugo; dočim se v Ameriki naši že itak skromni in docela pomankljivi delavski zakoni zanemarjajo, kršijo in uničujejo v naših sodiščih.

Naše delavstvo je bilo vzgajeno do take starokopitnosti in omejenosti, da je postalo skoro nezmožno za kaj višjega.

Amerikanski socialisti uvidevajo nedostatke v delavskem gibanju in stremijo z vsemi silami za tem, da jih čim prej odpravijo; toda brez podpore od strani mož v delavskih unijah so skoro brez moči. Večina članov Američanskih delavskih unij je še vedno slepa za te pomankljivosti in bo tudi brez moči toliko časa, dokler se ne bo navzela socialistične filozofije, njenih idealov in bojev.

Šele tedaj, ko se bo doseglo tesnejše zedinjenje med obema fazama Američanskega delavskega gibanja, šele tedaj bo to gibanje v celoti postalo tako popolno, upljivo in zmagovalno, kakor je to gibanje že danes v Evropi.

Jugoslovanska socialistična Zveza v Ameriki.

EKSEKUTIVA:

- Zavetnik st., Tomo Bešenik, M. Lučić, Frank Podlipec, V. Tomašek, S. Bogosavljević, R. B. Savich, Frank Petrić, tajnik, 1830 So. Centre Ave., Chicago. Seje eksekutive so vsak prvi četrtek v mesecu ob 8 uri zvečer 1830 S. Center Ave.
- Chicago, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Podlipec, 604 N. Curtis St., organizator M. Kulovec.
- Glencoe, O. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Pavel Dolenc, L. Box 43.—Redne mesečne seje so vsako 2. nedeljo popol. pri sodr. N. Zlembergerju.
- N. S. Pittsburgh, Pa. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Anton Horvat, 1003 Suisman Street.
- La Salle, Ill. — Jugosl. soc. skupina, tajnik John Rogel, 1216—3rd St. Cinemaugh, Pa. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Jack Kocjan, Box 508, Chicago, Ill. — Jugosl. soc. združenje, tajnik Zivko Radnović, 1830 So. Center Ave.
- Milwaukee, Wis. — Jugosl. soc. združenje, tajnik Frank Linich, 404 Park St. Forest City, Pa. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Frank Verbaj, Box 140, Kenosha, Wis. — Jugosl. soc. združenje, tajnik Fr. Zerovec, 321 Prairie Ave. Organizator M. Cubrilo. — Seje so vsako zadnjo nedeljo v mesecu v na Socialist. gl. stanu.
- E. Pittsburgh, Pa. — Jugosl. soc. združenje, tajnik John Gračanin, box 388, Sygan, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik B. Glazar, Box 77, Morgan, Pa. St. Louis, Mo. — Jugosl. soc. združenje, tajnik Jos. Filipovich, 1407 Salisbury Street.
- Clairton, Ill. — Jugosl. soc. združenje, tajnik Mijo Zvonar, Blair Sta. Chicago, Ill. — Jugosl. zensko soc. združenje, tajnica Tereza Potrak, 1154 Harrison Street.
- E. Youngstown, O. — Jugosl. soc. združenje, taj. Jos. Filipan, b. 521, Struthers, Ohio.
- So. Sharon, Pa. — Jugosl. soc. združ., taj. Geo. Popovich, 1016 Hamilton av. Chicago, Ill. — Jugosl. soc. združenje, tajnik B. R. Savič, 2318 Clybourn av. Chisholm, Minn. — Jugosl. soc. združenje, tajnik Joe Drobnič, box 679, Indianapolis, Ind. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Filip Godina, 909 W. Pearl St.
- Steel, O. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Jos. Dernač, Box 26, Cleveland, O. — Jugosl. soc. skupina, tajnik M. Petrovič, 5466 Stanard av. Jos. Rauch, organizator. — Seje so vsako 2. in 4. nedeljo v mesecu ob 9. uri popoldne v Jaites Halli, 6004 St. Clair Ave.
- Roslyn, Wash. — Jugosl. soc. združenje, tajnik Nick. Pozarič, box 451, Breezy Hill, Kans. — Jugosl. soc. skupina, tajnik John Lekše, Box 94, West Mineral, Kans. — Jugosl. soc. skupina, tajnik John Goršek, box 489, Stone City, Kans. — Seje so vsako 1. in 3. nedeljo v mesecu ob 4 uri popoldne pri Štef. Deliču.
- West Newton, Pa. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Louis Strelak, b. 139, New York, N. Y. — Jugosl. soc. združenje, taj. Josip Peršak, 59 St. Marks Place (8th Str.).
- Frontenac, Kans. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Frank Krajatelj, Box 108, West Allis, Wis. — Jugosl. soc. združenje, tajnik Štefe Bešenik, 469—51st Av. Milwaukee, Wis. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Fr. Novak, 257 — 1st Ave. East Palestine, O. — Jugosl. soc. skupina, taj. Jak. Istenič, b. 394. Seje so vsake zadnje nedelje ob 2. uri pop. v mesecu pri sodr. Fr. Bogataju.
- Oregosby, Ill. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Frank Alant, box 67, Oregon City, Oregon. — Jugosl. soc. skupina, tajnik John Kurak, box 326, Clinton, Ind. — Jugosl. soc. klub, tajnik Victor Zupančič, box 17 R R. — Organizator L. Prašnikar. Seje so vsako prvo nedeljo ob 5 uri popoldne.
- Adamsburg, Pa. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Josip Mostar, Box 120, organizator Martin Brunet. Seje so vsako zadnjo nedeljo v mesecu ob 2. uri popoldne v Hall A. Steha Superior, Wyo. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Lukas Grosar, Box 341. Seje so vsako drugo nedeljo v mesecu popoldne ob 2. uri v Hall K. Peruška.
- Waukegan, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik Josip Petrovič, 611 Market St. Seje so vsako zadnjo nedeljo v mesecu ob 2. uri popoldne v dvorani sodr. B. Mahniča.
- Panama, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik Joe Ferjančič, box 10, Portland, Ore. — Jugosl. soc. združenje, tajnik J. Obad, 1088 So. Front St. Calumet, Mich. — Jugosl. soc. združenje, tajnik Jos. Ozanich, 407½—5th St. Collinswood, O. — Jugosl. soc. klub, tajnik John Božič, 5706 Waterloo Rd. Virden, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik Sim. Kaučič. Seje so vsako 2. in 4. nedeljo v mesecu ob osmi uri zjutraj v Union Hall.
- Monessen, Pa. — Jugosl. soc. združenje, tajnik John Šetek, Box 82, Gary, Ind. — Jugosl. soc. združenje, tajnik Geo. Maravič, 2193 Washington Street.
- Aurora, Minn. — Jugosl. soc. klub, tajnik John Mihelič, Box 291, East St. Louis, Ill. — Jugosl. soc. združenje, tajnik John Badalich, 1234 9th Street.
- So. Side Pittsburgh, Pa. — Jugosl. soc. združenje, tajnik Jos. Bloškovich, 2620 Sarah St. Indianapolis, Ind. — Jugosl. soc. združenje, tajnik Joca Petrovič, 523 W. Washington Street.
- New Brighton, Pa. — Jugosl. soc. združenje, tajnik Mijo Ljubek, Box 166; organizator T. Kružič.
- Chicago, Ill. — Jugosl. socialistično združenje, tajnik Simon Fabjanich, 2149 Archer Ave.
- Detroit, Mich. — Jugosl. socialistično združenje, tajnik Milan Kirin, 1099 Russell Str., organizator Jos. Mantony.
- Youngstown, O. — Jugosl. socialistični klub, tajnik John Petrič, R. 2, Box 33 D.; organizator Matt Slabe.
- Hermine, Pa. — Jugosl. socialistični klub, tajnik Jos. Bric, box 136, Livingston, Ill. — Jugosl. socialističen klub, tajnik Frank Krek, P. O. Johnstown, Pa. — Jugosl. socialistični klub, tajnik Mike Štrkelj, 872 Chestnut St., Josip Zalokar, organizator.
- Barberton, O. — Jugosl. socialistični klub, tajnik Frank Levstek, 817 Wooster ave.
- Springfield, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik Joe Kampech, 414 So. 8th St. W. Oakland, Cal. — Jugosl. soc. združenje, tajnik J. Pintarič, 308 Perata St. Hermine, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Lovše, box 277.
- Large, Pa. — Jugosl. socialist. združenje, tajnik Stefan Janič, box 171, Cleveland, O. — Jugosl. socialist. združenje, tajnik Thos. Zivko, 1426 E. 40th St.

Milwaukee, Wis. — Pazno opazujem naše slovensko življenje tu v Milwaukee in ne morem si kaj, da bi se ne oglasil v "Proletarcu".

Z delom gre bolj počasi. Jednaka poročila prihajajo tudi iz drugih slovenskih naselbin. Ta krivda leži v prvi vrsti na kapitalistih oziroma na sedanjem družabnem redu, a vedimo, da velik del te krivde leži tudi na nas delavcih samih, ker nismo dovolj organizirani in ker med seboj ne poznamo nobene sloge in nobene solidarnosti. Ob vsaki priliki si stojimo nasproti kakor Turki in Italijani v Tripolisu. Na tem mestu naj navedem slučaj, ki kaže razmere v dovolj jasni luči, in kateri kaže vse žalostne posledice delavske nezavednosti.

Pri Chicago, Milwaukee & St. Paul Rail Road Co. je vposlenih tudi nekaj Slovencev. Pred par tedni je bilo vsled pomanjkanja dela odpuščenih za nedoločen čas več delavcev in tudi nekateri Slovenci. Med odsvoljenimi je bil tudi neki rojak po domače Skrbičev, ki pa ni hotel sedeti doma pri svojih tisočakih, ampak je šel nazaj k delodajalcu prositi dela, češ, da je voljan delati za manjšo plačo kakor poprej. Kapitalistom so take skaze po volji, ker taki nezavedneži množijo njih profit, a obenem onemogočujejo drugim delavcem, da bi zahtevali boljše plače. Ker je omenjeni rojak dobil nazaj delo, je bil zato odsvoljen neki drugi rojak. Tako je rojak rojaka spravil ob kruh. — Na ta način si pač Slovenci ne bomo pridobili ugleda in se ni čuditi, ako zaradi takih podlih dejanj, trpi vsa slovenska naselbina. Pozdrav čitateljem "Proletarca". — Luka Ermene.

Franklin, Congh, Pa. V nedeljo, dne 3. marca sem obiskal naše rojake v naselbini Dunlo, Pa. Nebroj mojih ožjih rojakov, katere sem poznal še v stari domovini, sem našel tukaj. Dasi je veselo snidenje z znanci povsem nekaj prijetnega, tem prijetnejše je, ko človeka navdaja veselo čuvstvo, videč jih v lepi slogi naprednega duha. Gotovo se bodem spominjal vsevega časa ki sem ga preživel med njimi.

Ob priliki raznovrstnih pogovorov omenil sem tudi današnji politični preobrat, kateri je epohalnega pomena za slehernega delavca, kateri se trudi v znoju obraza v težavnem delu za njegov življenjski obstanek. Pri tej priliki sem omenil tudi naše časopisje ter njega pomen. Res, da so naročniki v sleherni hiši naročeni na različne časopise, vendar list "Proletarca" je le še tam preslabo zastopan v primeri z drugimi, a smem s smelostjo trditi, da se tudi to zgodi v najkrajši dobi. Svedok za ta je: da mi je sleherni daroval več ali manj za tiskovni fond "Proletarca" katerih imena darovalcev in svoto sem takoj odposlal na pristojno mesto, ob mojem prihodu nazaj v Conemaugh, Pa.

Kakor sem čul ter videl navdušenje za nameravano graditev svojega lastnega Doma, je isti tudi gotova stvar v najkrajši dobi. To je vesel pojav, ki je učinek plemenite misli ondotnih rojakov, v katerej se bodo zbrale mlade, čile moči, za bodoči razvoj.

Z veselim srcem v svesti si, da se vidimo še in še, sem se poslovil od gostoljubnih rojakov. Živeli!

Za razširjenje socializma je najboljši pripomoček časopisje samo, a isto pa potrebuje delavec, da napravijo pot za njega, vsled tega kjerkoli si boji, naj se stremi za zbiranje moči, to je naročnikov. Sodrugi! temu lahko opomoremo, oprismo se vsi kot jeden resnega dela! V teku kratke dobe bodo videli ljudje kateri so mislili, da se da zatreti vsaki poiskus, razširiti socialistični duh med našim narodom, ako le z mzinem ganejo; medtem pa bodo jo sprevideli, da so se grdo varali, ter da so ostali "zastopniki človeštva" na zemlji in takozvani "voditelji" delavskega naroda slovenskega v Ameriki, brez vsakega pomena.

Andrej Vidrieh.

Dunkirk, Kans, 21. marca. — Članek: Socialistična stranka v Kansasu mene kakor tudi druge v tej državi živeče slovenske delavce zelo zanima. Le tako naprej in uspehi ne morejo izostati!

Kot član rudarske unije naj poročam, da je naša distriktna organizacija (14. distikt "United Mine Workers of America") na svoji štirinajsti letni konvenciji sklenila in sprejela resolucija, ki najstrožje obsoja početje mestnih in državnih oblasti napram štrajkojočim tkalecem in prejem v Lawrence, Mass. To početje napram delavcem, njih ženam in otrokom se smatra za skrajno brutalno.

Ista resolucija pa z največjim zadovoljstvom odobruje nastop socialističnega kongresnika V. L. Bergerja in kongresnika W. B. Wilsona, ki sta se zavzela z vso odločnostjo za kongresno preiskavo omenjenega štrajka.

Še posebej pa se izraža zaupanje soc. kongresniku Bergerju za njegovo delo in pomoč v korist industrij delavcev v Z. Dr., odkar je v kongresu.

Tozadevna resolucija ima biti priobčena v vseh večjih socialističnih listih.

S soc. pozdravom. — Anton Tomšič.

Sublet, Wyoming, 24. marca. — Ne mislite urednik, da prejmete dopis od kakega westman-a; to je za ubogega premogarja vse "prenobel": loviti mustange in streljati Fivole, pa tudi nočem, da bi moje ime postelo tako slavno, kakor je bilo n. pr. "Old-Shuterhandovo ali Hallerjevo itd. Poročati vam hočem samo nekoliko o delavskih razmerah v tukajšnjih mrzlih hriboh, v katerih ni več kakor dvanaest mesecev na leto zima in sneg; povrhu pa še mrzla severna burja! V teh krajih raste samo divji pelin, ki prekaša vse druge drevesa in rastline, ali vendar ne zraste več kakor šest do deset palec visok.

Delavske razmere so še precej povoljne, ker se od 14. julija dela z malimi izjemami vsak dan. Nikakor pa ne svetujem rojakom hoditi semkaj za delom; prvič ne vemo, koliko časa bodo to trpelo, in drugič se delo precej težko dobi. Seveda je tudi tukaj tako, kakor povsod: kdor ima dobro delo, se ga drži kakor klop kože; pri slabem delu pa se ne izplača tukaj, ker so življenjske potrebščine jako drage. Premogova družba zna delavce kakor povsod tudi tukaj izkoristiti v vseh ozihih. Kar od delavca potrebuje plača malo, ali kar pa delavec od družbe potrebuje, mora pa plačati dvojno ceno, posebno še, ker se mora do malega vse kupiti od družbe. Zemlja namreč je, kakor že zgoraj omenjeno, pusta in pripada daleč naokoli premogovi družbi. In na družbenem svetu se pa tako ne sme drugega rabiti, kakor kramp in lopato. Sicer je tukaj dosti delavcev in med njimi tudi Slovenci, ki so ustanovili svoje bivališče; ali kaj pomaga, ko se mora tudi od takega bivališča plačati družbi, prvič najemnino od zemlje (ground rent), drugič pa vodo, elektriko itd. S kratka: delavec tukaj ni svoj, četudi ima svoje bivališče.

V tukajšnji okolici je več premogovih rogov. Delavci pripadajo uniji. Sedaj smo se malo pričeli gibati, da bi postavili svojo bolnišnico v Kennavonju, ki je mestice v bližini vseh premogovih rogov. Kot unijski delavci hočemo, da bi bila bolnica tukaj potrebna in v blagor delavcev; kajti tudi tukaj nesreče ne počivajo. Kakor n. pr. pred par meseci se je rastelel premogovni prah v rovu, šte. 4. Eksplozija je zahtevala pet rudarjev za svoje žrtve. Navedeni sicer niso potrebovali bolnice in zdravnikov, ker jih je smrt rešila precej vseh zemeljskih boli, ali bilo je ranjenih in sicer težko 18 oseb. Bolnišnice so od tu jako oddaljene. V splošnem je v tem kraju jako neugodno za ranjena ali onesrečena. Predno mora dospeti do dobrih zdravniških pomoči, že lahko umrje, dočim bi ga takojšnja dobra zdravniška pomoč še rešila.

Kakor gori omenjeno, hočejo vse lokalne unije z združenimi močmi postaviti bolnico. Ali — glejte! Premogovna družba hoče imeti tudi svoj delež v bolni-

šnici; zato hoče darovati \$5000 (beri: pet tisoč dolarjev za bolnišnico). Toda delavci vsi odločno odklanjajo, ker vedo, da zastoj družba ne daje svojega denarja. V kratkem bi družba sama hotela biti gospodar bolnišnice. Povsod je nekaj hinavskih prijateljev, ki se imenujejo unijski delavci, a drže na skrivaj z družbo. Ti torej namreč hočejo, da da družba svoj denar zraven. Takih Judežev je samo kakega pol ducata proti drugim zavednim delavcem. Tako je sedaj nastala nesloga med delavci in sedaj nič ne vemo, kaj se bode zgodilo. Gotovo je, da bode bolnišnica prejalislej sezidana. Pod kakimi pogoji se bo to zgodilo, vam bodem že kasneje poročal.

Kakor že omenjeno, tudi pri nas nesreče ne počivajo. V tukajšnjem rovu, šte. 5. je sedaj v štirih ali petih mesecih ubilo tri osebe. Prvega nekega Madjara, mladega fanta; bil je v najlepši dobi življenja. Bil je v splošnem priljubljen pri vseh narodnostih, kakor tudi pri Slovencih. Druga žrtev je bil neki Italijan, ki je zapustil ženo ter tri nedorasle otročiče. Tretji je bil Francoz; njegove razmere mi pa niso znane. Tudi v sosednih rovih se zgodi več nesreč. Tako n. pr. v Frontier, ki je last ravno te družbe. Ravno danes je pogreb nekega Italijana, starega šele 22. let.

Pozdrav vsem zavednim rojakom — delavcem!

Gregor Fabjančič.

Lowber, Pa. — Tu nas je še malo Slovencev in smo vsi zaposleni v tukajšnjih premogovnih jamah. Z delom gre še precej dobro: delamo vsak dan in zaslužek je srednji. Ker vedno novi delavci se dohajajo, je tu precej brezposelnih; zato pa nikakor ne svetujem rojakom sem za delom hoditi, ker se delo težko dobi, ker manjka prostorov. Poleg vsega tega pa pričakujemo v kratkem štrajk v Westmoreland Co.

Rojake svarim, da se ne bodo dali ujeti na limanice, kakor so se nekateri dali ujeti v zadnjem štrajku, ko so hodili od vseh strani sem "skebat". Zavedajte se, da je naša moč edino v složnem nastopu zoper kapitalistične pijake in izkoriščevalce!

S pozdravom. — Naročnik Zrimšek.

STE ŽE SLIŠALI KAJ O ZADRUŽNI TRGOVINI ALI KONSUMIH.

Podjetja vseh vrst vstanovljeva na podlagi združnosti, so podjetja bodočnosti; samo le-ta imajo zasigurjeno svojo bodočnost poleg drugih koristnih družabnih naprav, ki služijo v občo korist človeštvu.

Kdor se želi poučiti natančneje o zadružnih podjetjih, — kar je treba znati vsakemu, ki se šteje naobraženim naj nemudoma naroči knjigo "ZADRUŽNA PRODAJALNA ALI KONSUM", ki jo je založila slov. sekcija J. S. Z.

CENA KNJIŽICI JE 15c ENA S POŠTINO in se jo naroči pri upravnstvu Proletarca, 2146 Blue Island Ave., Chicago, Ill. Trgovci knjig dobe popust.

Vse oči obrnjene na Milwaukee.

Ako se zanimate za napredek človeštva pazite na Milwaukee, kjer socialisti kontrolirajo mesto in county in vršijo veliko delo. To pa najlažje storite, ako se naročite na "Milwaukee Leader", nov. soc. dnevnik. Leader je izvrsten in metropolitni časopis, ki prinaša vse novice, največ pozornosti pa posveča delavskim interesom.

Naročnina za celo leto znaša \$3.00, 25c na mesec. — Naslov: The Milwaukee Leader, Milwaukee, Wis.

Kdorkoli

bo poslal na Cunard Steamship Co. Ltd. 21—24 State Street, New York, ali cor Dearborn & Randolph Str., Chicago; ali Metropolitan Bldg., Minneapolis, Minn., znamko za en cent, bo dobil knjižico važnih informacij za potnike, kakor tudi slike glavnih krajev na Kranjskem, Štajerskem in Koroškem ter Avstriji sploh.

Ako hočete res dobro in po meri narejeno **OBLEKO** obrnite se na rojaka:

Kirchgessler & Ermenc

ki tudi popravljata, čistita, peglata in barvata obleke. Vsako delo jamčeno.

Slovenci in Hrvatje, podpirajte domače podjetje.

291 Grove St., Milwaukee, Wis.

SLOVENSKI SALOON

LOUIS BEWETZ,
198 1st Ave., Milwaukee, Wis.
Izborna pijača, izvrstna postrežba.
Vsakdo uljudno sprejet.

Milwaukee, Wis.
Sodrugi **LOUIS BERGANT**
257 — 1st Avenue
priporoča Slovincem in Hrvatom svoj dobro založeni SALOON.

Milwaukee — Wisconsin
Borchardt Bros.
Krojačnica, zaloga oblek in druge moške oprave.
347—349 GROVE STREET.

Kadar pridete na 1st Avenue, ne pozabite obiskati saloon **IG. KUŠLJANA**
229—1st Ave.
MILWAUKEE, WIS.

SLOVENSKI DELAVCI V CHICAGO, POZOR!

Slovenski soc. klub v Chicagu, Ill., je sklenil ustanoviti slovensko knjižnico, ki bo na razpolago slov. chicaškim delavcem proti majhni odškodnini. Za začetek je klub volil v ta namen \$25. Ker pa ta svota omogočuje le skromen začetek, se obrača omenjeni klub na vas, chicaški delavci, s prošnjo, da podpirate realiziranje te ideje! Marsikateri izmed vas ima razne knjige, katere so že zdavnaj prečitane in so sedaj brez vsake večje koristi za vas same, ako bi jih pa hoteli odstopiti knjižnici, bi knjige šle med Slovence in bi tako dosegle svoj namen. Knjige se lahko pošljejo ali prinese na uredništvo "Proletarca", 2146. Blue Island Ave. Imena darovalcev bomo priobčili v listu! Na delo za prosveto slov. delavcev!

"UREDNIŠTVO."

Še danes naročite en iztis slavnega romana

"JUNGLE",

kjer so popisane delavske razmere chicaških klavnic. Cena znižana na dolar s poštnino vred.

Upravnistvo Proletarca.

ZA MILWAUKEE, WIS.
WM. BLOEDORN
priporoča Slovincem
HARMONIE HALL-O
Vogal 1st Ave. in Mineral Street.

POZOR BRATJE SLOVENCI!

Ali že veste kje je dobiti najboljšo meso po najnižji ceni? — Gotovo v novi prvi Slovenski moderno urejeni mesnici

Ferko Bros., 270—1st Ave. in Park St.

Tu se dobijo najokusnejše sveže in prekajene KRANJSKE KLOBASE, kakor tudi jetrne in krvave domačega izdelka ter najokusnejše PREKAJENO MESO; vse po najnižjih cenah.

Pridite in prepričajte se sami o naših cenah kakor tudi o kakovosti našega blaga.

NIZKE CENE IN DOBRA POSTREŽBA je našo geslo.

Ne pozabite nas torej obiskati v naši novi mesnici v Jos. Tratnikovem posloju.

MILWAUKEE, WIS. Telefon: South 3518.

Majniška izdaja.

Da tudi mi slovenski socialisti dostojno počastimo mednarodni delavski praznik ter tako pokažemo svojo solidarnost z milijoni zavednega proletariata po vsem svetu, si šteje uredništvo v dolžnost izdati "Proletarca" v slavnostni obliki, kakor običajno, in sicer na osmih straneh.

Slavnostna številka izide 30. aprila.

Uredništvo sploh jamči, da bo prvomajska slavnostna številka "Proletarca" nudila najbogatejši material za propagando razredne zavesti in socializma in najprimernejše čtivo za izobrazbo slovenskega delavca v Ameriki. Vse-bovala bo tudi raznovrstne današnji družabni red karakterizujoče slike.

Uredništvo in upravnistvo se je zavezalo, da izvrši svoj del naloge kar bo največ mogoče — drugi del naloge morate pa izvršiti vi, sodrugi. Na delo takoj, vsi! Ne z mudite niti minute! Majniška številka mora v roke slehernemu slovenskemu delavcu v Ameriki. Na delo agitatorji, zastopniki! Na delo socialistični klubi in zapredna društva! Od vas pričakujemo najboljših uspehov. Ta številka mora iziti najmanj v

10,000 iztish.

Ne čakajte z naročbami da zadnjega. Do 27. aprila morajo biti že vsa naročila v upravnistvu. Naročite takoj! V vsako večjo naselbino mora najmanj 1000 iz-tisov.

Cene so sledeče:
10 iztisov 45c; 25 iztisov \$1.50 iztisov \$1.85; 75 iztisov \$2.50; 100 iztisov \$3.25; 200 iztisov \$5.50; 300 iztisov \$8.00; 400 iztisov \$10.00; 500 iztisov \$11.50; 1000 iztisov \$19.00.

Izpolnite ta kupon ter pošljite nam!

UPRAVNIŠTVU "PROLETARCA", 2146 Blue Isl. Ave., CHICAGO, ILL.

Sodrugi—Pošiljam \$ za iztisov

Majnske številke "Proletarca".

Ime

Naslov

Avstr. Slovensko Bol. Pod. Društvo
Ustanovljeno 16. januarja 1892.
Sedež: Frontenac, Kans.
GLAVNI URADNIKI:
Predsednik: MARTIN OBERŽAN, Box 72, Mineral, Kans.

IZ URADA GLAVNEGA TAJNIKA A. S. B. P. D.
Ze večkrat smo prosili vsa cenjena krajevna društva, da naj od vseh članov in članice pošljejo na glavni urad njih oporoke. Večina društev je, ki se pač ne zmenijo za vse te prošnje, zagadelj primoran je glavni odbor nastopiti drugo pot, in sicer drugače ni mogoče pričakovati rednega poslovanja od strani gl. tajniškega urada.

MATI.

Socialen roman v dveh delih.
Spisal Maxim Gorkij.

(Dalje.)

Malorus je iztegnil po tleh noge na obeh straneh samovarja in ga gledal. Mati je stala med durmi in je prijazno in otožno uprla svoj pogled v Andrejev okrogli zatilnik in v njegov dolgi, zakrivljeni vrat. Zleknil je život, naslonil se z rokami na tla in opazujoč mater in sina zardelimi očmi je polglasno dejal:
— Dobra človeka sta ... zares!

— Dovolj mi je! Teleta so se naskakala, zdaj je čas za pečenko ... Eh, to zlodjevo olje. Piham in piham, pa dobim le prah v oči. Pavel je sedel pri oknu z vpo-gneno glavo in dejal mehko:
— Ni se vam treba sramovati takih solz.

se. Vaše srce mora izkrvaveti ob takih udarcih.
In njegov pevajoči glas se je dvigal v izbi višje in višje.
— Ali ni prijetno, ako se pohvalimo, da živimo vprav sedaj pravo človeško življenje ljubezni, ki nam je všeč.
— Da, — je rekel Pavel gledajoč mater.
— Zdaj je drugače, — je odgovorila ona. — Bolest je drugačna, pa tudi veselje je različno. Seveda, jaz ne razumem! Ne razumem kaj je življenje ... ne morem povedati svojih občutkov z besedami!
— Tako je treba, da je! — je rekel Malorus. Novo srce raste, mamica; novo srce raste v življenju. Vsa sreča so razbita vsled različnosti interesov, vsa so obglodana od slepe pohlepnosti, razdejana od zavisti, potolčena, ranjena in gnoj se cedi iz njih ... laž, plahota ... Ti ljudje so bolni, življenja se boje in blodijo kakor v megli ... vsak čut le svoje bolečine. A zdaj prihaja človek, o-svetljuje življenje z ognjem svojega razuma in kliče: Ej, izgubljeni črv! Čas je spoznanju, da imate vsi en interes, da morate vsi živeti, vsi rasti! Človek, ki kliče, je še sam, zato kliče na ves glas, prijatelje potrebuje, pusto mu je samemu, pusto in hladno! In na njegov klic se skladajo vsa sreča s svojimi zdravimi koseci v ogromno srce, silno, globoko, čutno, kot srebrni zvon ... kakor ga še nisi vili! In ta zvon oznanja: Ljudje vseh dežel, združite se v eno družino! Ljubezen je mati življenja, ne zloba! ... Bratje moji, jaz slišim to zvonjenje na zemlji!
— Jaz tudi! — je glasno vzkliknil Pavel.
Mati je krepko stisnila ustni, da ne bi trepetale, in krepko je zatisnila oči, da se ne bi solzile.
— Po noči, ko ležem ali pa kadar grem sam kamorkoli — povsod čujem to zvonjenje ... in prijetno mi je! Vem, da je zemlja utrujena od laži in od gorja ... in da sama brenči kakor zvon, in se oglašna na ono blagovestje ... in sladko trepeta pred novim solncem, vzhajajočim v človeku, v njegovih prsih!
— Pavel je vstal in dvignil roko. Hotel je nekaj reči, ali mati ga je za drugo roko potegnila na sedež in mu zašepetala v uho:
— Ne moti ga!
— Ali veste? — je pričel zopet Malorus, stoječ med vratmi z začetim plamenom v očeh — da je še več trpljenja in bolesti za ljudstvo. Še bo tekla kri, katero bo iztisnila lakomnost. Ali vse moje trpljenje, vsa moja kri je majhno plačilo za to, kar se sedaj dviga v mojih prsih in mojih mislih in mozgu mojih kosti! Bogat sem, kot je zvezda bogata na zlatih žarkih. In prenašal bom vse, trpel bom vse, ker v tem je uživanje, s katerim se ne more meriti nobeno drugo! V tem uživanju je pa moč sveta!
Harmonično so govorili drug drugemu iz sreča o življenju, o ljudstvu in o bodočnosti še do polnoči.
XXV.
Kedarkoli so prihajale materi jasne misli, je našla v njih le potrdilo za trde in žalostne doživljaje. Občutila je, kot oni dan, ko ji je oče dejal trdo:
— Zakaj delaš kisel obraz? Našel se je bedak, ki te je hotel omožiti. Omoži se! Vsa dekleta morajo dobiti moške; vse ženske morajo roditi otroke; vsi otroci pa postanejo breme za stariše.

Po teh besedah je videla pred seboj pot, kateri se ni mogla umakniti in ki je vodila iz nepojasnih in nerazumljivih vzrokov skozi temno, zapuščeno praznino. In to se je pojavilo tudi v tem trenutku. Pričakujoča nove bližajoče nesreče, je šepetala besede, pogovarjaje se z osebo, ki jeksistirala le v njenih mislih.
To je omehčalo njeno tiho bolest, ki je tiščalo njeno srce kot trdo zavezana vrv.
Zgodaj drugi dan, kmalu za tem, ko sta odšla Pavel in Andrej, je Korsunova glasno potrkala na vrata in zaklicala naglo:
— Isaj je vbit! Pojdi, pa urno! Mati se je stresla; ime morilec je zablisnilo v njenih možganih.
Kdo je zvršil umor? — je vprašala kratko in se zavila v ruto.
— Človek ne sedi tam in žaluje za Isajem. Pobil ga je na tla in zbežal!
Na ulici je pa rekla Marija:
— Zdaj bodo zopet pričeli preiskavati in iskati morilec. Dobro, da ste bili sinoči vsi doma. Jaz lahko pričam o tem. O polnoči sem šla mimo in skozi razsvetljeno okno sem vas videla sedeti vse okoli mize.
— Kaj pa govoriš, Marija? Kdo bi sanjal o takih dogodkih? — je inati spregovorila v strahu.
— Kdo ga je vbit? Ej, nekdo vaših, — je rekla Kursonova. — Vsakemu je znano, da je vohunarij okoli njih.
Mati je obstala, da je dobila malo sape in položila je roko na prsi.
— Zakaj greš na to pot? Ne boj se nič! Kdor je storil, bo tudi žel, kar je sejal. Stopajva urno, drugače ga bodo odnesli proč.
(Dalje prih.)

Poročila iz naselbin.

Pittsburg, Kansas. — Ker mi je naročnina na "Proletarca" potekla, jo želim zopet obnoviti; kajti takoj ko sem prejel prvo številko tega lista, sem spoznal, da je ta list za vsakega delavca neobhodno potreben, kajti ta list prinaša vse, kar je potrebno delavcu vedeti, ako se hoče otresti kapitalistične sužnosti in drugih pijavk, ki hočejo s silo preprečiti, da bi delavstvo ne prišlo do svojih pravic. Kapitalisti vedo, da bo konec njihovega izkoriščevanja kakor hitro bodo delavci postali zavedni ter prišli do svojih pravic, po katerih bo delavstvo dobilo vso vlado v svoje roke.

Toda žalibože se je dosti nezavednežev med nami, ki vedno samo na to čakajo, da bodo uživali to, kar si bodo njih tovariši priborili z največjim trudom in težkim bojem; da bi pa sami pomagali priti do izboljšanja, to jim ne pride na misel!
Proletarec je list, ki bi moral biti v vsaki hiši slov. delavca v Ameriki! V nadi, da se to prej ali slej zgodi, kličem vam sodruge: Neustrašeno naprej!
Josip Lipovšek.

Maryville, Ill. — V tem kraju je osem slovenskih družin. Od teh jih šest dobiva "Proletarca", a dve sta naročeni na starokrajске časopise. Imamo tudi socialistični klub, angleški seveda, ki šteje 80 članov in vedno novi pristopajo. V mestni upravi imamo aldermana in blagajnika socialisti. Tudi mayor je bolj socialist kot pa kaj drugega, a on se noče izdati, ker je saloonar in bi njegov "business" trpel, a mož je vseeno poštenjak in ljubi pravico.

V bližnem mestu Collinsville smo imeli pred kratkem šest socialističnih govorov. Vsakokrat je bila dvorana natlačena polna poslušalcev, ki so poslušali socialistične nauke z največjo pozornostjo in številni navdušeni aplavzi so pričali, da so jim govori uga-jali.
Vse željno pričakuje socialistične zmage, ki bo prinesla delavcem zboljšanje iz sedanjega bednega položaja. — S pozdravom na vse sodruge. — Ant. Gričnik.

Lahko sporazumljenje.
So mnenja, o katerih se ljudje ne zamorejo sporazumeti in redko katero je, ki bi bilo vsakomur všeč. Tako mnenje se naj vzame kot resnica. Kolikor nam je znano, ni bilo med našim narodom nikdar kake bistvene razlike glede učinka Trinerjevega ameriškega zdravilnega grenkega vina za prebavne organe. To zelo cenjeno zdravilo, izčisti drob, in če se ga vzame pogosto, ga tudi uzdrži čiste-ga. Ono naj se rabi v vseh slučaji, ki jih spremlja zguba teka, zabasanos, bolečine v želodcu ali črevesih, kolika od vetrov, glavobol, nervoznost, napadi revmatičnih in neuralgičnih bolečin. Ono je zelo dobro v mnogih ženskih boleznih, bledici, malariji, slabi barvi obličja, slabosti in želodčnih bolečinah.

V lekarnah — Jos. Triner, 1333 —1339 S. Ashland Ave. Chicago, Illinois.

Prehlajenja se lahko iznebite in bolečine v vratu ter v prsih minejo takoj, če se napravi par močnih drgnjenj s "Pain Expeller", kakor je popisano v knjižici, v kateri je zavita steklenica. Sredstvo se lahko kupi v Ameriki v sleherni lekarni za 25 centov steklenica, treba pa je paziti na to, da je varstvena znamka s sidrom na kartonu in na steklenici.

ROJAKI v Waukeganu!
Če kočete piti dobre pijače in se zabavati po domače pojdite k

B. Mahnich-u,
714 Market Street, Waukegan.
Pri njemu je vse najbolje. Kdor ne vrjame, naj se prepriča.

DOBRA, DOMAČA GOSTILNA v Clevelandu, Ohio
J. SVETE po domače pri ZALARJU
6120 St. Clair ave
toči vino, pivo in žganje prve vrste. Smočke prve kvalitete so na prodaj. Za mnogobrojno poset se pripravljamo rojakom v Clevelandu, pa potnikom Lastnik.

Importiran starokrajjski tobak vsake vrste
za cigarete, pipe in zvečenje. Im portirane cigare in cigarete. Vs pristno in po zmernih cenah
VAC. KROUPA,
1245 W. 18th St., Chicago, Ill.

M. A. Weisskopf, M. D.
Ikušnen zdravnik.
Uraduje od 8-11 predpoldn in od 6-9 zvečer.
1842 So. Ashland Ave.
Tel. Canal 476 Chicago, Ill.

It doesn't pay to neglect your Health
Če pridete domov bolni, če imate glavobol, bolečine v prsih, grlu in potem obolite za nekaj tednov!
Dr. Richterjev PAIN-EXPELLER
poznano staro domače zdravilo vas reši bolečin, ako ga takoj rabite.
Imejte vedno steklenico doma. Vsi predpisi so natisnjeni na omotu. 25c. in 50c. steklenice.
Čuvajte se ponaredb in pazite na sidro in naše ime.
F. AD. RICHTER & CO., 215 Pearl St., New York, N.Y.
Dr. Richterjevo Congo Pilule olajšajo. (25c. ali 50c.)

ZA CLEVELAND IN OKOLICIO
je zastopnik Proletarca A. Gradišher, 1158 E. 61. Str. Pooblaščen je pobirati naročnino, kolektati oglase in urediti sploh vse posle tičeče se Proletarca.
Vse konzularne in notarske zadeve (civilne in vojaške) prevzemam hitro in uspešno izvršitev
Ivan Kaker, 220 1/2 Grove St., MILWAUKEE, WIS.

CARL STROVER
Attorney at Law
Zastopa na vseh sodiščih.
St. sobe 1009
133 E WASHINGTON STREET, CHICAGO, ILL.
Telefon: Main 3989

POZOR! SLOVENCII! POZOR!
SALOON
s modernim kegljiščem
Sveže pivo v sodčih in buteljki in druge raznovrstne pijače ter unikatne smodke. Potniki dobe šedno prenočišče za nizko ceno.
Postreba točna in isbarna.
Vsem Slovincem in drugim Slovanom se toplo priporoča
MARTIN POTOKAR,
1625 So. Centre Ave. Chicago

Potisekov SALOON
1237-1st St., La Salle, Ill
Toči vse, gostilni podrejeve pijače, vse pripravljamo rojakom za običen obisk

PRVA SLOVENSKA
Vinarna in Gostilna v Kaliforniji,
kjer se toči dobra vina in importirano pilsenako pivo. Prodaja vina na galone in na drobno.
Ant. Schnabl,
cor. Trumbull ave. in 26. Str., Chicago, Ill.

Dobra domača kuhinja. Odprto po dnevi in po noči.
"BALKAN"
KAVARNA - RESTAURACIJA
IN POOL TABLE
M. Poldrugáč 1816 So. Centre Ave.

ZDRAVLJENJE V 5 DNEH
Ozdravim vsacega, kdor trpi na Varicocele, Strukturi; dalje ozdravim nalezljivo zastrupljenje, živčno nezmožnost, vodenico in bolezni tičečih se moških.
Ta prilika je dana zlasti tistim, ki so izdali že velike svote zdravnikom ne da bi bili ozdravljeni in moj namen je, pokazati vsem, ki so bili zdravljeni po tucatih zdravnikov, brezuspešno, da posejdem le jaz edino sredstvo, s katerim zdravim vapošno.
Popravite Vaše zdravje
Pridite v moj urad in govorite zaupno. Govorimo vse jezike. Dobili boste najboljše nasvete in prednosti, ki sem si jih iztekel v moji 14 letni praksi kot specialist v boleznih pri moških.
Ozdravim pozitivno žleodec, pljuča, ledvice in neprilike v jetrih. (Za neuspešno zdravljenje ni treba plačati).
TAJNE moške bolezni
Zguba sargora, bolezni v ledicah in jetrih
zdravim hitro za stalno in tajno. Živčene onemoglosti, slabost, napor, zastrupljenje in zguba vode.
PLJUČA
nadubo, Bronchitis, srčne bolezni in pljučne zdravim po moji najnovejši metodi
Zastrupljenje krvi
in vseh drugih kožnih boleznih, kakor prišče, lucije, onemoglost itd.
Ženske bolezni
beli tok, bolečine v oza-ture, garje, oteklina, podju in druge organske bolezni zdravim za stalno.
DR. ZINS, 183 N. Clark Str. Chicago
Odperto: 8 zjutraj do 8 zvečer. Ob nedeljah od 8 zjutr. do 4 pop.

JUGOSL. ZADRUŽNA TISKARNA
GLAVNICA SOUTH SLAVIC COOPERATIVE PRINTERY INCORPORATED \$10.000.00
Delnice se prodajajo po \$10.00 ena in jih je moči odplačevati po \$1.00. Pristopajte k temu zadrudnemu podjetju, ki bo nosilo dvojno korist in ki bo frdnjava delavskega prosvete.
Vsa pisma je nasloviti na
FRANK PETRICA, 1830 So. Centre Ave., CHICAGO, ILL.

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.
Zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik.
Izdravniška preiskava brezplačno — plačati je le zdravila, 1924 Blue Island Ave., Chicago. Ureduje od 1 do 3 pop.; od 7 do 9 zvečer. Izven Chicago živeti bolniki naj pišejo slovensko.

ALOIS VANA
— izdelovatelj —
sodovice, mineralne vode in raznih neopojnih pijač.
1837 So. Fisk St. Tel. Canal 1446

I. STRAUB URAR
1010 W. 18th St. Chicago, Ill.
Ima večjo zalogo ur, verig, pramenov in drugih dragotin. Izvršuje tudi vsakovrstna popravila v tej stroki za zelo nizki ceni.
AVSTRO-AMERIKANSKA ČRTA.
Najpripravnejša in najcenejša parobrodna črta za Slovence in Hrvatse.
Regularna vožnja med New-Yorkom, Trstom in Reko.
Brzi poštni in novi parobrodi na dva vikajca:
Cesar Franc Jožef I. odpluje prvi iz New Yorka 15. June 1912.
Martha Washington, Laura, Alice, Argentina in Oceanica
Parniki odplujejo iz New Yorka ob sredih ob 1 popoldan in iz Trsta ob sobotih ob 2 popoldan proti New Yorku. — Vsi parniki imajo brezlični brzojav, električno razsvetljavo in so moderno urejeni. — Hrana je domača. — Mornariji in zdravnik govorijo slovensko in hrvatsko.
Za nadalnje informacije obrnite se na naše zastopnike ali pa na:
PHELPS BROS. & CO
Gen'l Agt's, 2 Washington St., New York.
Zastopnik za Zepad: K. W. Kempf, 120 N. La Salle St., Chicago, Ill.
LOUIS RABSEL
moderno urejen salun
NA 460 GRAND AVE., KENOSHA, WIS
Telefon 1199.